

5 фактаў аб Ніле Гілевічы

Змяніў імя Нінэль на Ніл

Хлопчык у сям'і Сямёна Пятровіча і Кацярыны Міхайлаўны Гілевіч нарадзіўся 30 верасня 1931 гады. Бацькі вырашылі назваць сына Нінэль (гэта значыць «Ленін» наадварот). У будучыні Гілевіч зменіць гэтае імя на гучнае «Ніл».

Бацька паэта быў старшынёй сельсавета.

Гілевіч распавядаў у інтэрв'ю, што падчас акупацыі ў школу практычна не хадзіў. Аднак у рукі тады час ад часу трапляў часопіс «Беларуская школа», дзе падлетак прачытаў верш Алеся Гаруна "Ты, мой брат, каго зваць беларусам, роднай мовы сваёй ня Цура, як не зроку сам з сабою пад прымусам, так і вольныя Главная - ня зракайся ! ». Там жа ён пачаў знаёміцца з паэмай «Новая зямля» Якуба Коласа.

Свой першы верш «Яблынька» напісаў у 1947 годзе ў 15-гадовым узросце. Пасля вайны працаваў сельскім паштальёнам. Паступіў спачатку ў педагагічнае вучылішча, а пазней - у педінстытут. З 1954 года з'яўляўся членам Саюза пісьменнікаў СССР.

Брат Гілевіча таксама вядомы як беларускі пісьменнік пад псеўданімам Мікола Гіль

Чым ганарыўся і чаго саромеўся

«Я правільна рабіў (чым і ганаруся), калі ўсё жыццё супрацьстаяў трунар і магільшчыкі Беларусі, абараняў нашу мову, калі яго прыніжалі, здзекваліся з яго, душылі, змагаўся за яго права панаваць на той зямлі, дзе яму было наканавана ў глыбіні стагоддзяў прарасці і скрозь то лютыя маразы, то страшныя засухі выжыць», - казаў Ніл Сямёнавіч у інтэрв'ю «Нашай Ніве».

А якіх учынкаў саромеўся? Кажа, што ніякіх, але няёмкасць адчуваў за верш, напісанае на смерць Іосіфа Сталіна ў 1953 годзе. «Ну не магу сказаць, што сорамна, таму што я не хлусіў, а ў той час сапраўды так думаў, і не ўяўляў, што можна думаць інакш», - распавядаў паэт на сустрэчы з чытачамі ў Маладзечне

Не пазбягаў ўдзелу ў палітыцы

Ніл Гілевiч нiкoлi не пазбягаў ўдзелу ў грамадскай дзейнасцi. Быў дэпутатам Вярхоўнага Савета (1985-1996). Паэта паважала партыйная наменклатура, гэта дапамагала яму ў прасоўванні "Закона аб мовах". Гілевiч з'яўляўся старшынёй камiсiі, якая займалася распрацоўкай гэтага закона. 26 студзеня 1990 «Закон аб мовах» быў прыняты і беларуская мова стала адзiнай дзяржаўнай у краiне. Праўда, усяго толькi на пяць гадоў.

Быў адным са стваральнiкаў і першым старшынёй ТБМ (Таварыства беларускай мовы - Таварыства беларускай мовы), лiчачы яго адным з найважнейшых спраў свайго жыцця.

На выбарах 2001 года падтрымлівае Уладзiмiра Ганчарыка, у 2006 - Аляксандра Казулiна. Выступаў у абарону маладафронтаўцаў, калi на iх пачаўся цiск, абараняў газеты «Народная воля» і «Наша Нiва», калi над iмi навісла пагроза ў 2011 годзе.

Аўтар знакамітага «Сказ пра Лысую гару»

У 1975-м у спісах з'явілася ананімная паэма «Сказ пра Лысую Гару». Пад ёй стаяў подпіс "Францішак Вядзьмак-Лысагорскі". «Быў гадзіну, Быў век, была эпоха ...», - хто зараз не ведае гэтых радкоў з паэмы.

У паэме не было прыме дысідэнцтва, аднак у некаторых сэнсе яна стала культавай. У сатырычнай манеры невядомы аўтар апісваў побыт пісьменнікаў у дачным пасёлку літаратараў каля Лысай Гары пад Менскам.

Вось невялікі ўрывак з гэтага твора. Аўтар не пашкадаваў нікога.

У 2003 годзе Ніл Гілевіч нечакана абвясціў пра свой аўтарстве і пра тое, што сюжэты з дачнага жыцця яму падкідваў Мікола Аўрамчык. Сам Аўрамчык вельмі пакрыўдзіўся на такія словы. Ён сцвярджае, што паэму яны пісалі сумесна з Гілевічам. Вось так была раскрытая адна з патаемных таямніц беларускай літаратуры.

Астрэйка, той, што ў сотнях
песняў
Уславіў некалі будан,
За кожнай кроквай клікаў цесляў:
— Ну, злазьце, хлопцы, кроплю
дам!

Стары празаік Аляксееў —
Ён генерал сапраўдны быў:
Не ставіў хаты, град не сеяў —
Склеп-бомбасховішча зрабіў.

Паколькі проза не даецца,
Дык сакратар СП Ткачоў
Уцёк на ўчастак выдавецтва,
Сказаўшы: «Прэч ад стукачоў!»

Напісаў ўсімі любiмыя хiты

Нил Гилевич – аўтар рамана ў
вершах «Родныя дзеці». Усім вядомы
песні на яго вершы!

«Вы шуміце бярозы» («А я лягу-
прылягу»)

«І усё ж мы дойдзем, дойдзем мы да
Беларусі!»

За векам век плыве-цячэ,
А мы ідзем, ідзем... І што ж?
О, як далёка нам яшчэ
Да Беларусі!

Ужо няўсцерп нам крыж пакут,
І мы крычым, крычым, але –
Не дакрычаліся пакуль
Да Беларусі.

А можа быць, яна – міраж,
І ўсе мы трызнім? Бо чаму ж
Не далятае голас наш
Да Беларусі?

Відаць, пракляцця знак ляжыць
На нас ад роду, і таму
Так цяжка шлях нам церабіць
Да Беларусі.

Равуць вятры, грымяць грамы,
Пыл засціць вочы нам, і ўсё ж,
І ўсё ж мы дойдзем, дойдзем мы
Да Беларусі!..

Змитер Панковец